

*Zeus- bog neba ter bogov in ljudi *Hera- Zevsova žena, zaščitnica zakona in poroda *Pozejdon- bog morja, povzročitelj potresov
*Demetra- boginja žita in pridelkov, pa tudi plodnosti. *Apolon- odganjalec zla, bog, drobnice, živine, lokostrelstva, glasbe, preroštva, medicine in sprave. *Artemida- boginja lova, plodnosti in poroda.*Ares- bog vojne. *Afrodita- boginja ljubezni, lepote in plodnosti.
*Hermes- glasnik bogov, bog prometa, trgovine, tatov in gimnastike. *Atena- boginja modrosti, zavetnica razumnega bojevanja in rokodelstva, zaščitnica doma. *Hefajst- bog ognja in vulkanov, zaščitnik kovačev. *Hestija- boginja domačega ognjišča in družine(zaščitnica mesta Rim).

Timokracija – oblika ureditve, kjer so politične pravice državljanov odvisne od njihovega premoženja in dohodkov

Misteriji (gr. Misterion- tajnost) so bili skrivnostni verski obredi. V njih so skušali najti odgovore na vprašanja o nesmrtnosti, ki so jih pri splošnih obredih zanemarjali.

Črepinjsko sodbo (ostrakizem) je okoli leta 500 pr. Kr. v Atenah uvedel Klisten z namenom, da bi zaščitil ustavo. Tako so državljani v ljudski skupščini dobili možnost, da izženejo politika, ki so ga sumili, da je nevaren demokraciji. Glasovali so tako, da so ime nevarne osebe zapisali na črepinjo. Če je bilo glasova nje uspešno, je moral posameznik zapustiti mesto.

SKUP:*olimpijske igre, *pisava, *kultura, *umetnost, *jezik, *olimpijski bogovi, *težijo k AVTARKIJA – gospodarska neodvisnost, ELEVTERIJA – zunanje politična neodvisnost, AVTONOMIJA – notranje politična neodvisnost, *skupni sovražnik so Perzijci, *delfsko preročišče,

KOLON:*rast števila prebivalcev, *pomanjkanje obdelovalnih površin, *politična nasprotja v polis, *izgon (ostrakizem), *socialne stiske, *propadanje kmetov, *dolžniško suženjstvo, *avanturizem (želja po spoznavanju novega), *želja po navezovanju trgovskih stikov, POSLEDICE:*kultura se razširi v sredozemski prostor, *razvoj blagovno denarnega gosp., *zaradi cenejšega blaga iz kolonije pade kmet v krizo, *širjenje geografskega znanja

ŠPARTA: 2 KRALJA (poveljnika vojske, verski obredi in za sodne zadeve); njuno oblast omejuje EFORI SVET STAREŠIN – GERUZIJA – 28 + 2 kralja (30) –dosmrtno članstvo (zakonodajna funkcija) *LJUDSKA SKUPŠČINA – polnoletni spartiatii (potrjevanje ali zavračanje zakonov z vzklikanje) *EFORAT – 5 eforov, nad 30 let, voljeni za 1 leto, za (nadzoruje delo kralja in geruzije)

SLAB:*političnih pravic niso imele ženske, tujci in sužnji, *drage dnevnice, * zakoni se hitro spreminjajo,

SOLON: KMET:črtanje dolgov, odprava dolžniškega suženjstva (nihče ni mogel postati suženj), odkupovanje dolžniških sužnjev na stroške države, določitev zemljiškega maksimuma za veleposestnika (koliko hekt. imajo lahko) GOSP: Podpiranje obrti, trgovine in pomorstva, Poenotenje mer, uteži, denarja

PIZISTRAT: dajanje posojil kmetom z nizkimi obrestmi, odkupovanje pridelkov v naprej, podpiranje obrti, trgovine, pomorstva,

pospeševanje gojenja oljke, vinske trte, javna dela

VZROK: kdo bo ohranil prevlado v Sredozemskem prostoru

POVOD: Jonski upor, Maloazijski Grki padejo pod Perzijsko oblast, to oblast občutijo kot hudo breme in se uprejo. Milet se upre Perzijcem, uporu se pridružijo tudi druga maloazijska grška mesta, pomoč so dale tudi Atene, Perzijci upor zadušijo – Milet kaznovali – Perzijci ta dogodek izkoristijo za napad na Grčijo.

RAZLOGI ZA ZMAGO: *Grki se povežejo in imajo skupnega sovražnika, * grška vojska je dobro izurjena (organizirana), boljša oborožitev, boljše poveljevanje, *bojujejo se na domačih tleh, začitimo sled patriotizma, *bojujejo se za svojo družino, zemljo in svobodo Atiško-delska zveza: da se bodo za vse večne čase borili proti Perziji. Vrhovno poveljstvo je bilo v rokah Atencev, sedež zveze pa je bil na otoku Delosu. Na enakopravnosti zasnovana zveza se je kmalu spremenila v atenski imperij. Z vmešavanjem v notranje zadeve članic so skoraj vsem zavezniškim mestom odvzeli svobodo. Vsak poskus odpada so kaznovali z vojaško silo. Kmalu z Delosa prenesli sedež blagajne v Atene z izgovorom, da je tam bolj varna, in jo začeli izkoriščati za lastne potrebe.

Vzrok: rivalstvo med Spartanci (Peloponeška) in Atenci (atiško-delska)

Povod: spor med demokratsko in aristokratsko stranko v Epidamnu (današnji Drač) – vojna med Korkyro (poišče pomoč pri Atenah) in Korintom (pri Šparti)

Prvi del: napadejo spartanci, upustošijo po Atiki, Atenci se umaknejo za obzidje atenske akropole – povečano število prebivalstva => kuga,

pobije tretjino Atencev, sklenejo Nikijev mir Drugi del:Atenci napadejo Sicilijo- vendar jim ne uspe Tretji del:se Spartancem pridruži

Perzija, pri Kozjih rekah Atenci zopet izgubijo in sprejmejo mirovne pogoje

MIROVNI POGOJI: *razpustitev Delsko-atiške zveze in se vključit v Peloponeško, *zrušiti dolgi zid in vse obrambne zidove, *izročiti vse ladje razen 12 – ih, *velika vojna odškodnina, *ukinit demokracijo in vzpostaviti Oligarhično vlado, *izguba vseh zunanjih posesti,

POMEN: Aleksander je imel ogromno državo - od Sredozemlja do Indije. Uvedel je enotno valuto v srebru (dobre možnosti za razvoj trgovine). Na osvojenem ozemlju začnejo nastajati nova grška mesta, širi pa se tudi grška kultura in jezik, tako da grščina postane svetovni jezik. razvoj geografije in poznavanje rastlinskega sveta.

*Bitka pri Graniku Gordijski voz, *Bitka pri Issu osvojil je feničanska mesta razen Tir nadaljuje pohod v Egipt, razglasili so ga za sina sončnega božanstva (Amon), *Bitka pri Gavgamelah postane kralj Perzije, zasede Prezijske prestolnice, nadaljuje pohod proti V, pride do Inda, hoče v Indijo, vojska se upre, vrni se v Babilon

PTOLOMEJCI=Egipt, ANTIGONIDI=Makedonija + Grčija, SELEVKIDI=Perzija